

آشنایی با قانون و مقررات

مالیات بر ارث

بر اساس اصلاحیه مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ قانون مالیاتهای مستقیم

(در مورد متوفیان تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن)

شور حقوق مؤدیان مالیاتی

اصل (۱): مؤدی محترم حق برخورداری از رفتار عادلانه، منصفانه و قانونمند را دارد.

اصل (۲): مؤدی محترم حق کسب اطلاع و راهنمایی را دارد.

اصل (۳): مؤدی محترم حق برخورداری از خدمات مالیاتی مطلوب را دارد.

اصل (۴): پابندی ماباد اصل را زوداری و حفظ حریم خصوصی، حق مؤدی محترم است.

اصل (۵): مؤدی محترم حق اعتراض، نسیات و تجدید نظرخواهی دارد.

سازمان امور مالیاتی کشور

معاونت مالیات های مستقیم

دفتر خدمات مؤدیان

ارديبهشت ماه ۱۳۹۶

مالیات بر ارث

اموال و دارایی‌هایی که در نتیجه فوت شخص اعم از فوت واقعی یا فرضی انتقال می‌یابد، مشمول مالیات بر ارث خواهد بود. وراثت برای استفاده از حقوق مالی و اموال باقیمانده از متوفی و نیز انجام هرگونه نقل و انتقال یا ثبت اموال و حقوق مالی و برداشت از حسابهای بانکی متوفی، ملزم به ارائه گواهی مالیاتی مربوط می‌باشند.

طبقه بندی وراثت

بر اساس ماده ۱۸ قانون مالیات‌های مستقیم (ق.م.م) وراثت به سه طبقه تقسیم می‌شوند:

۱- وراثت طبقه اول که عبارتند از: پدر، مادر، زن، شوهر، اولاد و اولاد اولاد.

۲- وراثت طبقه دوم که عبارتند از: اجداد، برادر، خواهر و اولاد آن‌ها.

۳- وراثت طبقه سوم که عبارتند از: عمو، عمه، دایی، خاله و اولاد آن‌ها.

اموال مشمول مالیات بر ارث، نرخ‌های مالیاتی و نحوه اعمال آن

بر اساس ماده (۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم، اموال مشمول مالیات بر ارث و نرخهای مالیات بر ارث مربوط به متوفیان تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن به شرح جدول زیر است:

ردیف	اموال مشمول مالیات بر ارث	نرخ برای وراثت طبقه اول
۱	سپرده های بانکی، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار (به استثنای سهام و سهم شرکت و حق تقدم آنها) و سوده‌های متعلق به آنها و همچنین سود سهام و سهم شرکت تا تاریخ ثبت انتقال به نام وراثت و یا پرداخت و تحویل به آنها	سه درصد (۳٪)
۲	سهام و سهم شرکت و حق تقدم آنها طبق مقررات مزبور	یک و نیم (۱/۵) برابر نرخهای مذکور در تبصره یک ماده (۱۴۳) و ماده (۱۴۳ مکرر) قانون مالیات های مستقیم* در تاریخ ثبت انتقال به نام وراثت
۳	نسبت به حق الامتياز و سایر اموال و حقوق مالی که در بندهای مذکور به آنها تصریح نشده است (از جمله سپرده‌های متوفی در بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی فاقد مجوز از بانک مرکزی)	ده درصد (۱۰٪) ارزش روز در تاریخ تحویل یا ثبت انتقال به نام وراثت
۴	نسبت به انواع وسائل نقلیه موتوری، زمینی، دریایی و هوایی	دو درصد (۲٪) بهای اعلامی توسط سازمان امور مالیاتی کشور در تاریخ ثبت انتقال به نام وراثت
۵	نسبت به املاک و حق واگذاری محل	یک و نیم (۱/۵) برابر نرخهای مذکور در ماده (۵۹) قانون مالیات‌های مستقیم* به مأخذ ارزش معاملاتی املاک و یا به مأخذ ارزش روز حق واگذاری حسب مورد، در تاریخ ثبت انتقال به نام وراثت
۶	نسبت به اموال و دارایی‌های متعلق به متوفای ایرانی که در خارج از کشور واقع شده است	پس از کسر مالیات بر ارثی که از آن بابت به دولت محل وقوع اموال و دارایی‌ها پرداخت شده است، به نرخ ده درصد (۱۰٪) ارزش ماترک که به مأخذ محاسبه مالیات بر ارث در کشور محل وقوع مال قرار گرفته است. در صورت عدم مشمول مالیات بر ارث در کشور مزبور به مأخذ ارزش روز انتقال یا تحویل به نام وراثت

* بر اساس تبصره (۱) ماده (۱۴۳) قانون مالیات‌های مستقیم، از هر نقل و انتقال سهام و سهم شرکت و حق تقدم سهام و سهم شرکت که شرکاء در سایر شرکتها، مالیات مقطوعی به میزان چهار درصد (۴٪) ارزش اسمی آنها وصول می‌شود. بر اساس ماده (۱۴۳ مکرر) قانون مالیات‌های مستقیم از هر نقل و انتقال سهام و حق تقدم سهام شرکتها اعم از ایرانی و خارجی در بورسها یا بازارهای خارج از بورس دارای مجوز، مالیات مقطوعی به میزان نیم درصد (۰/۵٪) ارزش فروش سهام و حق تقدم سهام وصول خواهد شد.

* بر اساس ماده (۵۹) قانون مالیات‌های مستقیم نقل و انتقال قطعی املاک به مأخذ ارزش معاملاتی و به نرخ پنج درصد (۵٪) و همچنین انتقال حق واگذاری محل به مأخذ وجوه دریافتی مالک یا صاحب حق و به نرخ دو درصد (۲٪) در تاریخ انتقال از طرف مالکان عین یا صاحبان حق، مشمول مالیات می‌باشد.

توضیحات مهم:

نرخ‌های مذکور در جدول، برای وراثت طبقه اول می‌باشد و برای وراثت طبقه دوم، مالیات به نرخ معادل دو برابر و برای وراثت طبقه سوم به نرخ معادل چهار برابر نرخ‌های مندرج در این جدول محاسبه و وصول خواهد شد.

در صورتی که متوفی و وراثت، تبعه خارجی باشند، اموال و دارایی‌های متوفی که در ایران واقع است، مشمول مالیات به نرخ وراثت طبقه اول خواهد بود.

در مواردی که وراثت سهم خود از اموال موضوع ردیف‌های ۲، ۴ و ۵ جدول فوق‌الذکر را به اشخاص ثالث یا وراثت دیگر انتقال دهند، علاوه بر مالیات بر ارث مشمول مالیات نقل و انتقال، طبق مقررات مربوط خواهند بود.

اموال خارج از مشمول مالیات بر ارث

اموال زیر مشمول مالیات بر ارث نمی‌باشند:

- وجوه بازنشستگی و وظیفه و پس انداز خدمت و مزایای پایان خدمت، مطالبات مربوط به خسارت اخراج، بازخرید خدمت و مرخصی استحقاقی استفاده نشده و بیمه‌های اجتماعی و نیز وجوه پرداختی توسط مؤسسات بیمه یا بیمه‌گزار و یا کارفرما از قبیل انواع بیمه‌های عمر و زندگی، خسارت فوت و دیه و مانند آنها حسب مورد که یکجا و یا بطور مستمر به ورثه متوفی پرداخت می‌شود.
- اموالی که برای سازمانها و مؤسساتهای مذکور در ماده (۲) قانون مالیات‌های مستقیم، مورد وقف یا نذر یا حبس واقع گردد به شرط تایید سازمانها و مؤسساتهای مذکور (اشخاص موضوع ماده (۲) قانون مالیات‌های مستقیم شامل وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، دستگاه‌هایی که بودجه آنها به وسیله دولت تامین می‌شود، شهرداریها و بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی دارای مجوز معافیت از طرف حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری می‌شود).
- اثاث البیت محل سکونت متوفی
- اموالی که جزء ماترک متوفی باشد و طبق قوانین یا احکام خاص، مالکیت آنها سلب و یا به صورت بلاعوض در اختیار اشخاص موضوع ماده (۲) قانون مالیات‌های مستقیم قرار گرفته باشد (در صورتی که برای سلب مالکیت، عوضی داده شود، ارزش آن عوض یا اموال سلب مالکیت شده هر کدام کمتر باشد، جزء اموال مشمول مالیات بر ارث محسوب خواهد شد).

وراثت طبقات اول و دوم نسبت به اموال شهدای انقلاب اسلامی مشمول مالیات بر ارث نخواهند بود. احراز شهادت برای استفاده از مقررات این ماده منوط به تأیید یکی از نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و یا بنیاد شهید انقلاب اسلامی، حسب مورد می‌باشد.

اظهارنامه مالیات بر ارث

بر اساس اصلاحیه مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ قانون مالیاتهای مستقیم، در مورد متوفیانی که تاریخ فوت آنها ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن است، به منظور کسر هزینه‌های کفن و دفن در حدود عرف و عادات و واجبات مالی و عبادی در حدود قواعد شرعی و دیون محقق متوفی از ماترک، وراث (منفرداً یا مجتمعاً) یا ولی یا امین یا قیم یا نماینده قانونی آنها موظفند ظرف مدت یکسال از تاریخ فوت، اظهارنامه ای حاوی کلیه ماترک با تعیین ارزش روز زمان فوت و تصریح مطالبات و بدهی‌ها طبق فرم نمونه مخصوص تهیه شده توسط سازمان امور مالیاتی کشور به انضمام مدارک ذیل به اداره امور مالیاتی صلاحیت دار تسلیم نمایند:

- ۱- رونوشت یا تصویر گواهی شده کارت ملی و شناسنامه متوفی و وراث.
- ۲- رونوشت یا تصویر گواهی شده اسناد مربوط به بدهی‌ها و مطالبات متوفی.
- ۳- رونوشت یا تصویر گواهی شده کلیه اوراقی که اثبات کننده حق مالکیت متوفی نسبت به اموال و حقوق مالی است.
- ۴- رونوشت یا تصویر گواهی شده آخرین وصیت نامه متوفی اگر وصیت نامه موجود باشد.
- ۵- رونوشت یا تصویر گواهی شده وکالت نامه یا قیم نامه در صورتی که اظهارنامه از طرف وکیل یا قیم یا ولی تسلیم شود.
- ۶- رونوشت یا تصویر گواهی فوت از مراجع ذیربط.
- ۷- گواهی حصر وراثت.

عدم تسلیم اظهارنامه مالیاتی از سوی وراث یا تسلیم اظهارنامه خارج از موعد مقرر، موجب تعلق جریمه مالیاتی نخواهد بود. لیکن کسر هزینه‌های کفن و دفن، واجبات و دیون محقق متوفی از ماترک مشمول مالیات مستلزم تسلیم اظهارنامه مالیات بر ارث در موعد مقرر قانونی (ظرف یکسال از تاریخ فوت متوفی) با رعایت سایر مقررات مربوط می‌باشد.

توجه: در مورد متوفیان قبل از تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ صدور گواهی حصر وراثت توسط مراجع قضایی، منوط به ارائه اظهارنامه مالیات بر ارث به اداره امور مالیاتی و دریافت گواهی نامه تسلیم اظهارنامه مالیات بر ارث توسط وراث می‌باشد. لیکن در مورد متوفیان تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن برای صدور گواهی حصر وراثت نیازی به ارائه اظهارنامه مالیات بر ارث نبوده و مراجع قضایی بدون در نظر گرفتن تسلیم یا عدم تسلیم اظهارنامه مالیات بر ارث می‌توانند اقدام به صدور گواهی حصر وراثت نمایند.

اداره امور مالیاتی صلاحیت دار، اداره امور مالیاتی است که آخرین اقامتگاه قانونی متوفی در محدوده آن واقع شده است. اگر متوفی در ایران مقیم نباشد، ضروری است وراث برای انجام امور مالیات بر ارث به اداره کل امور مالیاتی شمیرانات مراجعه نمایند.

نحوه رسیدگی به اظهارنامه مالیات بر ارث

برای وراثی که اظهارنامه خود را در موعد قانونی (ظرف یک سال از تاریخ فوت متوفی) تسلیم نمایند، ارزش اموال و دارایی‌ها به بهای روز زمان فوت متوفی مورد ارزیابی قرار گرفته و گواهی مربوط به ترتیب زیر صادر می‌شود:

- در صورتی که کل ارزش روز هنگام فوت اموال و دارایی‌های ارزیابی شده کمتر و یا مساوی دیون محقق متوفی، واجبات مالی و عبادی و هزینه کفن و دفن باشد، اموال و دارایی‌هایی که مورد ارزیابی واقع شده‌اند، مشمول مالیات موضوع ماده (۱۷) ق.م.م.ن بوده و گواهی موضوع بند (ج) ماده (۲۶) قانون مالیاتهای مستقیم به عنوان مراجع ذیربط صادر خواهد شد.
- در مواردی که ارزش روز هنگام فوت اموال و دارایی‌های ارزیابی شده بیش از دیون محقق متوفی، واجبات مالی و عبادی و هزینه کفن و دفن باشد، جمع کل دیون، واجبات و هزینه‌ها به ترتیب از ارزش روز (ارزش ارزیابی شده) اموال و دارایی‌های مشمول مالیات بر ارث (موضوع بندهای ۱ الی ۵ ماده (۱۷) قانون مالیاتهای مستقیم) کسر و نسبت به آن بخش از اموال و دارایی‌ها که معادل ارزش دیون محقق متوفی، واجبات مالی و عبادی و هزینه کفن و دفن می‌باشد، گواهی مبنی بر بلا مانع بودن ثبت یا انتقال یا پرداخت یا تحویل اموال و دارایی غیرمشمول متوفی به عنوان مراجع ذیربط صادر و مازاد ماترک، حسب مورد در زمان دریافت، انتقال و یا ثبت به مآخذ مقرر در ماده (۱۷) ق.م.م.ن مشمول مالیات خواهد شد.
- در صورتی که مؤدی در اجرای ماده (۱۷) قانون مالیاتهای مستقیم نسبت به پرداخت مالیات اقدام نموده باشد و پس از رسیدگی به اظهارنامه مالیاتی مشخص شود، نسبت به کل ماترک یا بخشی از آن مشمول مالیات نمی‌باشد، مالیات‌های پرداختی با ارائه اسناد و مدارک مثبت، به پرداخت کننده مسترد خواهد شد.

توجه: گواهی موضوع ماده (۳۴) قانون مالیاتهای مستقیم توسط اداره امور مالیاتی صلاحیت دار برای هر یک از اموال و دارایی‌ها به تفکیک و به صورت موردی، پس از پرداخت مالیات متعلق صادر خواهد شد و الزامی به پرداخت مالیات بر ارث کلیه ماترک متوفی بطور یکجا نمی‌باشد.

نکته: دیون محقق متوفی، واجبات مالی و عبادی و هزینه کفن و دفن، قابل کسر از اموال و دارایی‌های متعلق به متوفی ایرانی که در خارج از کشور واقع شده است، نخواهد بود.

بابت اموال و دارایی‌های مازاد بر هزینه‌های کفن و دفن، واجبات و دیون محقق متوفی، در زمان تسلیم و رسیدگی اظهارنامه، مالیاتی محاسبه و دریافت نمی‌شود لیکن در زمان دریافت، انتقال و یا ثبت، اموال مذکور به قیمت یا ارزش معاملاتی روز انتقال (حسب مورد) ارزیابی شده و مالیات متعلق تعیین و پس از پرداخت آن توسط مؤدی، گواهی مربوط برای مراجع ذیربط صادر خواهد شد.

در مورد مودبانی که در مهلت قانونی، نسبت به تسلیم اظهارنامه اقدام ننموده‌اند، ماترک متوفی در زمان دریافت، انتقال و یا ثبت، طبق مقررات ماده (۱۷) قانون مالیاتهای مستقیم به قیمت یا ارزش معاملاتی روز انتقال (حسب مورد) ارزیابی شده و مالیات مربوط بدون کسر هزینه‌های کفن و دفن، واجبات و دیون محقق متوفی، تعیین و پس از پرداخت آن توسط مؤدی، گواهی مربوط برای مراجع ذیربط، صادر خواهد شد.

مراجع حل اختلاف مالیاتی

۱- در زمان رسیدگی به اظهارنامه مالیات بر ارث

در زمان رسیدگی به اظهارنامه مالیات بر ارث، در صورتی که در تعیین ارزش اموال و دارایی‌ها و بدهی‌های متوفی اختلافی بین اداره امور مالیاتی صلاحیت دار و مودیان ایجاد گردد، با اعتراض مؤدی موضوع خارج از نوبت در مراجع حل اختلاف مالیاتی موضوع قانون مالیاتهای مستقیم مطرح و ارزش تعیین شده مطابق رأی قطعی مراجع مذکور (موضوع فصل سوم از باب پنجم قانون مالیاتهای مستقیم) ملاک عمل قرار می‌گیرد.

۲- در زمان انتقال اموال متوفی

در زمان انتقال اموال متوفی، چنانچه در خصوص میزان مالیات تشخیصی، بین مؤدی و اداره امور مالیاتی اختلاف باشد، پس از پرداخت مالیات تعیین شده، ضمن صدور گواهی موضوع ماده (۳۴) قانون مالیاتهای مستقیم، اعتراض مؤدی قابل طرح در مراجع حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده (۲۳۸) ق.م.م.و سایر مراجع رفع اختلاف قانون مالیاتهای مستقیم می‌باشد. در صورتی که طبق رأی قطعی مراجع مذکور، مشخص شود مالیاتی اضافه پرداخت شده است، اضافه پرداختی مالیات با رعایت مقررات، مسترد خواهد شد.

توجه:

- اطلاعات مندرج در این بروشور صرفاً در مورد متوفیان تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن می‌باشد.
- وراث متوفیانی که تاریخ فوت آنها قبل از ۱۳۹۵/۱/۱ باشد، از نظر تکالیف قانونی، مشمول اصلاحیه مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ قانون مالیاتهای مستقیم نمی‌باشند. لذا این مودیان می‌بایست منفرداً یا مجتمعاً، ظرف مدت شش ماه از تاریخ فوت متوفی اظهارنامه‌ای حاوی اقلام ماترک، بهای زمان فوت این اقلام و بدهی‌های متوفی را به اداره امور مالیاتی ذیربط تسلیم نمایند و ظرف مدت سه ماه پس از انقضای مهلت تسلیم اظهارنامه، مالیات متعلق را براساس اظهارنامه به عنوان علی الحساب پرداخت نمایند.